

За апошнія два гады ў бібліятэках створана значная колькасць фактаграфічных картатэк, якія можна падзяліць на інфармацыйныя картатэкі: вольнага часу (агульнадасягальны), сэрвісную, справавую, адукацыйную, краязнаўчую. З розных крыніц у іх назапашваюцца важныя для карыстальнікаў звесткі. Сустрэкаюцца змешаныя варыянты картатэк з фактаграфічнай інфармацыяй і бібліяграфічнымі матэрыяламі. Для многіх бібліятэк спосабам дапамогі чытачам стала выкарыстанне даведкавых дадзеных у розных відах перыядыкі.

Дзеля паляпшэння абслугоўвання карыстальнікаў у сучасных умовах можна прапанаваць бібліятэкам наступныя парады.

1. Праз сувязі з грамадскасцю, праз кампанію “паблік рілэйшэнс” і “прэс-рлэйшэнс” дамагацца паляпшэння камплектавання даведкавымі выданнямі і іншымі крыніцамі — носьбітамі гэтай інфармацыі. Для недзяржаўных выдавецтваў публічныя бібліятэкі наўзамен могуць прапанаваць рэкламу выданняў, як гэта робіць, напрыклад, Мінская ГЦБ. Большай дзейнасці можна дасягнуць праз публікацыі ў газетах матэрыялаў, падрыхтаваных бібліятэкарамі ды прысвечаных даведкавым рэсурсам і звязаных з імі паслугамі. Праз СМІ бібліятэкі здолеюць падвысіць сваю ролю ў вачах грамадскасці як даведкава-інфармацыйных цэнтраў і, нарэшце, прыцягнуць магчымых ахвяравальнікаў.

2. Дамагацца стварэння ў публічных бібліятэках вялікіх градаў бізнес-аддзелаў ці бізнес-бібліятэк. Першыя крокі ў такім накірунку зроблены, напрыклад, Мінская ГЦБ і ІРП “Нестар”. Паспяхова дзейнічаюць бізнес-бібліятэкі, значную частку фондаў якіх складаюць даведкавыя выданні на базе публічных бібліятэк Расіі і многіх іншых замежных краін. У бізнес-бібліятэках прыярытэтнае абслугоўванне асацыяцый прадпрыемстваў, індывідуальных спажывцоў, фірмаў і дапамога гэтых структураў у рэсурсным забеспячэнні спалучаецца з умовай бясплатнага доступу насельніцтва да даведкавых фондаў.

3. Метадычныя цэнтры павінны стымуляваць актыўнасць інфармацыйнай функцыі публічных бібліятэк. Неабходна ствараць інфармацыю аб даведкавых выданнях і знаходжанні іх у фондах для саміх бібліятэкараў-бібліяграфоў. Бясспрэчна, карысным стаў бы зводны каталог даведкавых і інфармацыйных выданняў з удзелам буйнейшых публічных бібліятэк. Чытачы чыкаюць даведнікаў, у якіх заўжды значнае месца належыць характарыстыцы даведкавых выданняў. Важна вывучаць і распрацоўваць тэхналогію аўтаматызаваных баз дадзеных фактаграфічнай інфармацыі (хаця ўзровень камп’ютэрызацыі нашых бібліятэк зародкавы, аднак трэба працаваць з улікам перспектывы).

У сукупнасці пералічаныя захады змаглі б палепшыць даведкавыя дакументальныя рэсурсы публічных бібліятэк і ўзровень інфармаванаасці аб іх бібліятэкараў і насельніцтва, забеспячыць пэўны рост якасці інфармацыйнага абслугоўвання.

Беларускія праваслаўныя перыядычныя выданні ў фондах Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі

*Галіна КАСЦЯНЕВІЧ, загадчык сектара
Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі*

З самага пачатку стварэння НББ у яе фондах была сабрана значная калекцыя беларускіх царкоўных выданняў. Трэба адзначыць, што выдавецкая дзейнасць царквы ў дарэвалюцыйны час была шырока прадстаўлена епархіяльнай перыядыкай, богаслужэбнай і багаслоўскай літаратурай, кнігамі і часопісамі для народнага чытання. Сярод выданняў беларускай праваслаўнай перыядыкі таго часу ў фондах НББ захоўваюцца: “Вестник

Виленского православного Свято-Духовского братства” (Вільня, 1907—1916) — усе гадавыя камплекты, акрамя 1912 і 1915; “Извещение литовского епархиального древлехранилища” (1910, 1914) — выпускі за 1910 г.; “Литовские епархиальные ведомости” (1863—1916); часопіс “Минская старина” (Мінск—Вільня, 1909—1913) — за 1909—1911, 1913 гг.; “Минские епархиальные ведомости” (1869—1917) — усе выпускі, акрамя 1916 г.; штопднёвік “Гродненские епархиальные ведомости” (Гродна, 1901—1915) — камплекты за 1901—1906, 1910 гг.; “Могилевские епархиальные ведомости” (Магілёў, 1883—1917) — амаль поўны камплект 1884—1917 гг.; “Полоцкие епархиальные ведомости” (Віцебск, 1874—1917) — усе выпускі, акрамя 1878 і 1882 гг.; поўны камплект часопіса “Праваслаўны братчык”, які ў 1910—1911 гг. штомесяца выдаваўся Мінскім брацтвам ў імя свяціцеля Мікалая.

Лічыць гэты агляд вычарпальным нельга. Агульнавядома, што разрабаваныя і знішчаныя ў гады Вялікай Айчыннай вайны фонды НББ, колькасна ўжоўняны яшчэ ў 1948 г., і па сённяшні дзень маюць значныя прагалы. У ліку страчаных — шмат і рэлігійных выданняў. Таму ў перспектыве работы НББ — пытанні рэтраспектыўнага камплектавання не толькі кніжных дакументаў, але і перыядычных выданняў.

Невялікая колькасць праваслаўнай перыёдыкі за даваенныя гады захоўваецца ў бібліятэцы. Сярод выданняў таго часу — орган праваслаўных беларусаў “Беларуская зарніца” (Вільня) за 1927—1929 гг., “Голас праваслаўнага беларуса” — часопіс незалежнай царкоўна-грамадскай думкі (Вільня, 1931—1932), царкоўна-нацыянальны двухтыднёвік “Светач Беларусі” (Вільня, 1930—1935), штомесячны беларускі праваслаўны часопіс “Царква і народ” (Вільня, 1932—1933), заходнебеларускі дзіцячы царкоўны культурна-асветніцкі ілюстраваны часопіс “Снапок” (Варшава, 1937—1939) за 1937 г.

Выдавецкая дзейнасць Беларускай праваслаўнай царквы сёння з’яўляецца працягам шматвяковых традыцый. У студзені 1989 г. адрадылася выданне часопіса “Минские епархиальные ведомости”. Са студзеня 1990 г. пачаў выдавацца новы часопіс — “Вестник Белорусского Экзархата”. Як і ў пачатку стагоддзя, выходзяць “Мінскія”, “Магілёўскія”, “Полоцкіе”, “Гродзенскія епархіяльныя ведамасці”. З 1995 г. выпускаецца бюлетэнь праваслаўнай службы навін “Ортапрэс”, з 1993 г. — часопіс “Праваслаўе ў Беларусі і ў свеце” (зараз “Праваслаўе”). Акрамя таго, у фондах збіраюцца і праваслаўныя газеты: “Преображение”, “Царкоўнае слова”, “Наше православие”, “Искра православия”.

Сярод перыядычнага друку беларускага замежжа вылучаюцца наступныя: “Голас часу” — часопіс Рады Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай царквы ў Лондане (з 1989), “Беларускі праваслаўны часопіс” (Чькага, 1962), “Божым шляхам”, які друкаваўся ў Парыжы (1947—1957), а з 1964 г. — у Лондане (у НББ захоўваецца ўключна па 1980 г.); часопіс “Голас царквы” — выданне епархіяльнай управы Беларускай Аўтакефальнай царквы ў Нью-Ёрку (Бруклін) ад 1955 г. і па цяперашні час; часопіс Жыровіцкага праваслаўнага брацтва “Сіла веры” (Нямеччына—ЗША, 1948—1950), “ФОС” — часопіс брацтва праваслаўнай моладзі Беласток-Гданьскай епархіі; паведамленні рады Катэдральнага Сабору св.Кірылы Тураўскага з часопіса “Царкоўны пасланец” (Бруклін) ад 1979 г.; “Царкоўны светач” — царкоўна-грамадскі часопіс (Нью-Джэрсі) ад 1951 г.; “Царкоўныя навіны” (Таронта) ад 1982 г.

Выданні, якія зберагаюцца ў фондах НББ, адлюстроўваюцца ў яе даведкава-пошукавым апаратае і даступныя для чытачоў.